Intressanta fynd av fjällfjärilar i Sverige 1996

NILS RYRHOLM & ANDERS OHLSSON

Ryrholm, N. & Ohlsson, A.: Intressanta fynd av fjällfjärilar i Sverige 1996. [**Interesting records of Lepidoptera in the taiga- and tundra regions of Sweden 1996.**] – Ent. Tidskr.118(1): 43-48. Uppsala, Sweden 1997. ISSN 0013-886x.

This is the third report on interesting finds and events from the Swedish mountain range and adjacent areas which are generally not reported in the national lists for Micro- and Macrolepidoptera. The season for mountain Lepidoptera was markedly delayed due to cold weather during the spring and early summer of 1996. The weather along the ranges gradually became warmer towards the end of June. July provided reasonably good conditions for insects and entomologists in the very north and from approximately the middle of the month, also in the southern part of the mountain range. Among the many interesting species captured during July were: a *Coleophora* species presumably new to science, from Pältsan, *Oidaematophorus rogenhoferi, Clossiana polaris, Acerbia alpina, Grammia qvenseli* and *Xestia borealis* from a new large, more easterly site. However, the very warm weather did not appear until the beginning of August, when most entomologists had gone south again. Temperatures during most of August were above average throughout NW Europe including the northern half of Sweden. The combination of a previously delayed season and the warm and darkening nights in August led to a number of captures in light traps of species that normally fly when the northern nights are unsuitable for light captures. For instance most rarer northern Scandinavian *Xestia* species were captured e.g. *distensa, gelida, laetabilis, lorezi* and *rhaetica* in larger numbers than normal. For both *distensa* and *laetabilis* some new provincial records were made which corroborates the view that those species, before the time of industrial forestry, have been much more widely distributed. It appears that the unusually warm summers during the last years in the southern part of the mountain range have been advantageous for a number of northern species. The populations of species like *Syngrapha diasema, Apamea maillardi, Hillia iris* and *Xestia lorezi* have increased markedly in Härjedalen during these years. Also a number of comparably "southerly" species like *Pleuroptya ruralis, Cosmia trapezina, Apamea monoglypha* etc have established themselves in the region during these warm years. Whether or not the warm summers are due to global warming is not known, but nevertheless, warm summers clearly increase the Lepidopteran species diversity in the mountainous part of Härjedalen. The warm weather in August with periods of prevailing SE winds also brought a number of "southerly" species into Härjedalen. Among the most unexpected finds were: *Phycita roborella, Aplocera praeformata* and *Campaea margaritata*.. Due to more suitable migrating conditions further south there was a spillover of migrants like *Cynthia cardui* and *Autographa gamma* from the south almost throughout the entire season.

Nils Ryrholm, Zoologiska Institutionen, Uppsala universitet, Villavägen 9, S-752 36 Uppsala.
Anders Ohlsson, Persikevägen 1, S-223 55 Lund.

Inledning

Detta blir tredje gången gillt för sammanställningen av fynd av fjärilar i fjäll och fjällnära områden och då passar det ju väl att 1996 var det år som gett rikhaltigast utbud av dessa tre. Som framgår nedan blev resultaten än rikligare än "normalt". Visserligen är det svårt att definiera vad som kan kallas normalt i fjällvärlden, men flertalet som var norröver 1996 kom förmodligen hem med något av intresse detta år.

Vädret är som vanligt A och O för lyckade entomologiska resultat och detta gäller i högsta grad i fjällen och nordligaste delarna av Sverige.

Våren var mycket kall och sen i hela Sverige efter en maj månad som lovade föga gott inför sommaren. Visserligen hade det ända långt upp i Norrland varit några varma dagar i slutet av april–början av maj, men underbart var kort även i detta fall. I Kirunatrakten låg isen fortfarande kvar på sjöarna den 12 juni och på myrmarkerna öster om staden flög endast någon enstaka kålmal *Plutella xylostella* i det soliga men svala vädret. Ingen växtlighet hade ännu någon tillstymmelse till grönt. Trots den sena våren fångades dock en fjällgräsfjäril *Erebia pandrose* längs vägen mellan Nikkaluokta och Kiruna samma dag (RYRS)! Samtidigt hade arter som spetsvingad malmätare *Eupithecia conterminata* och tallmalmätare, *E. indigata* just börjat flyga i Luleå–Bodentrakten tillsammans med säckspinnare av släktena *Siederia* och *Dahlica* (RYRS). Juni fortsatte att vara kall och fjärilsfaunan var tydligt försenad längst i norr. Dock var vädret rätt soligt i början av juni vilket gjorde att vissa arter började kläckas trots kylan, exempelvis Disas gräsfjäril *Erebia disa* (se nedan), aurorafjäril *Anthocharis cardamines* och i Tornedalen strandveronikeblomvecklaren *Aethes triangulana* (RYRS). *E. conterminata* flög fortfarande i Jukkasjärvi i mitten av juli (LJRS, LNHS) vilket visar hur kall våren och försommaren var. Även i södra fjällkedjan var vädret kallt, men trots detta ibland soligt, under stora delar av juni och första halvan av juli. Den mest påtagliga fjärilsaktiviteten under denna period bestod av migranter som tistelfjäril *Vanessa cardui* och gammafly *Autographa gamma* (KJCS, RYRS, SIRS, THMS).

Från slutet av juni stabiliserade sig vädret något längst i norr och under juli förekom många dagar som mer eller mindre väl lämpade sig för fjärilsfångst, dock var flertalet nätter kyliga. Som framgår av många fynddatum nedan flög många arter senare än "normalt". I Pessinki 16-24.7 var fördelningen av flygande fjärilar något ovanlig. I stort sett alla dagflygande arter, inklusive småfjärilar, var på sluttampen, exempelvis flög endast enstaka fjällgräsfjärilar *Erebia pandrose* och fjällbastardsvärmare *Zygaena exulans.* Samtidigt började flertalet *Xestia*-arter kläckas under dessa dygn. Exempelvis började högnordiska fjällflyet *X. laetabilis* inte kläckas förrän efter den 20.7 och högflygningen hann inte komma igång varken för denna art eller för det arktiska jordflyet *X. speciosa* före den 24.7 (KJCS, RYRS). Vissa arter uppträdde i antal, exempelvis blågrått fjällmott *Polopeustis altensis*, fjällbastardsvärmare *Zygaena exulans*, gröngul höfjäril *Colias nastes*, Frejas pärlemorfjäril *Clossiana freija*, arktiskt jordfly *Xestia speciosa*, högnordiskt jordfly *X. alpicola* och rödbrunt fjällfly *X. tecta* (många rapportörer). Inne i Kiruna uppträdde *exulans* i stort antal även denna sommar. Sammantaget kan man nog konstatera att julivädret var någorlunda välvilligt mot flertalet fjärilar och entomologer som befann sig i nordligaste Sverige.

Sedan, när flertalet entomologer åkt hem, kom det riktigt varma vädret till norr! Augusti var under 1996 för en gångs skull varmare än juli i stort sett i hela Norrland. Detta ledde till att ljusfällfångst i Norrland gick osedvanligt bra under 1996 - först hade nämligen många arter fått sin flygning förskjuten mot en mörkare årstid och sedan blev vädret ovanligt varmt och flyginbjudande. Exempelvis kan nämnas att två ex av Bohemans hedfly, *Anartomima secedens* fångades i en ljusfälla i Hr, Tänndalen under denna period vilket aldrig hänt förut (KJCS, KJKS, RYRS). Detta väder passade synnerligen väl för det nystartade SNÖ-projektet (Svensk Nattfjärils Övervakning, se nedan) som hade fällor gående i alla landskap norr om Jämtland och Hälsingland, samt dessutom vid Fulufjället i Dalarna. Även i Härjedalen och Dalarna var augustivädret mycket gynnsamt vilket gav extra rika fångster även i dessa trakter. I september började kung Bore åter koppla sitt grepp över norra Sverige och fjärilsåret i norr sinade långsamt ut under september och oktober.

De senaste tre säsongerna (94-96) har bjudit på ovanligt långa värmeperioder över stora delar av Sverige. Undantaget från denna bild var sommaren 1995 i övre Norrland som genomgående var kylig och ogynnsam för insekter. I södra fjällvärlden har dock långa värmeperioder förekommit varje sommar under de tre senaste åren i avsevärt större omfattning än under den förutvarande tioårsperioden (KJCS, RYRS). Dock har somrarna även 1989–92 varit något bättre än genomsnittet i denna blöta region av fjällvärlden. Effekterna av det varma och gynnsamma vädret i Härjedalen blir för närvarande mer och mer påtagligt för varje sommar. Flera "nordliga" arter som knappt hittades åren efter 1987 börjar nu i vissa fall bli vanliga, exempelvis fjällängsflyet *Apamea maillardi* och nordiska pilflyet *Hillia iris* (se även nedan). Därutöver börjar vissa oftast sällsynta arter som

lapskt fjällfly *Syngrapha diasema* och norskt fjällfly *Xestia lorezi* visa sig avsevärt mer frekvent än tidigare år. Dessutom har ett antal "sydliga" arter kommit, troligen främst från sydost, och etablerat sig i Härjedalen under 1990-talet, exempelvis allmänt nässelmott *Pleuroptya ruralis* (fångades för första gången i Hr 1991), ockragult rovfly *Cosmia trapezina* (ny 1994), stort ängsfly *Apamea monoglypha* (ny 1992), fläckat stamfly *Amphipoea oculea* (ny 1991), potatisstamfly *Hydraecia micacea* (ny 1989), rödbrunt jordfly *Diarsia brunnea* (ny 1994) och gråhalsat jordfly *Xestia triangulum* (ny 1992; KJCS, RYRS). Som framgår är trenden att många arter håller på att expandera norrut för närvarande mycket tydlig i Härjedalen. Samma tendens kunde till en viss del även skönjas i materialet från SNÖ-projektet, exempelvis fångades *P. ruralis* på många platser i Norrbotten ända upp till Kätkesuando (tre–fyra mil söder om Karesuando!) trots att arten inte noterats i detta landskap tidigare. Sammantaget indikerar dessa observationer att varmt och soligt väder (åtminstone på kort sikt) gynnar förekomsten både av många arter som klassas som sydliga och många nordliga fjärilsarter, vilket leder en ökad fjärilsdiversitet i fjällregionen. Om det varma vädret beror på naturliga temperaturfluktuationer över längre perioder eller en eventuell växthuseffekt är för närvarande okänt, men effekten på faunans sammansättning är i vilket fall synnerligen påtaglig!

Flertalet av dessa nyetablerade s.k. sydliga arter dök upp i enstaka individer och tolkades som migranter första gången de observerades i Härjedalen. Tvärt emot vad man kunde förvänta sig vid mer statiska förhållanden har denna trend med nya immigranter accentuerats ytterligare under senaste året. Exempelvis togs bara under 1996 ytterligare minst 12 "sydliga" arter nya för Härjedalen: renfanefjädermott *Platyptilia ochrodactyla,* gråbrunt ekbladmott, *Phycita roborella*, silverfläckat gräsmott *Catoptria pinella,* citrongul fältmätare *Cidaria fulvata*, hasselfältmätare *Electrophaes corylata*, vinklad fältmätare *Euphyia unangulata*, stor taggmätare *Aplocera praeformata*, granlavmätare *Peribatodes secundaria*, blekgrön halvmätare *Campaea margaritata*, tvärkantat vecklarfly *Ipimorpha subtusa,* sädesängsfly *Apamea sordens*, och gröngrått lundfly *Polia hepatica* (KJCS, KJKS, RYRS; se även respektive rikslistor för små- och storfjärilar). Om sekvensen med gynnsamma somrar fortsätter kan man nog förvänta sig att flera av dessa arter kommer att etablera sig. Se även Nils Ryrholms rapport om fjärilsmigration på den svenska hemsidan för fjärilar (http://www.fcom.se/butter/news.htm) för ytterligare detaljer om migrationen i Härjedalen 1996.

Svensk Nattfjärils Övervakning (SNÖ) är ett miljöövervakningsprojekt av nattfjärilar som initierades av Naturvårdsverket 1995. SNÖ ingår som en del i ett större övervakningsprojekt som skall täcka hela Norden, Baltikum och angränsande delar av Ryssland. Projektet var planerat att löpa i tio år över hela landet. P.g.a. bristande medel kunde programmet dock genomföras endast i begränsad omfattning under 1996 varvid övre Norrland prioriterades. Projektet löper dessvärre risken att dö sotdöden redan det närmaste året eftersom nuvarande regering drastiskt har minskat Naturvårdsverkets miljöövervakningsanslag.

Intressanta fynd och observationer

Taleporia borealis, nordisk rörsäckspinnare. To, Paddus 1 ex 16.7, Snurritjåkka 1 ex 19.7(LTSS), Jukkasjärvi 1 ex 21.7 (LJRS, LTSS).

Myrmecozela ochraceella, myrstackmal. To, Pessinki flera platser ca 10 ex 16-23.7, fjärilarna flög i och ovanför trädgränsen främst i kvällssolsken (KJCS, RYRS).

Nemapogon picarella, porsvampmal. To, Jukkasjärvi 2 ex 21.7 (LJRS, LTSS).

Niditinea truncicolella, hästmyrebomal. To, Pessinki 1 ex 23.7 (KJCS, RYRS).

Phyllocnistis labyrinthella, aspsaftmal. To, 2 ex på myrmark nedanför Pältsastugorna 6.7 (BEFS, PEBS).

Plutella hyperboreella, fjällsenapsmal. To, Snurritjåkka 1 ex 20.7 (LTSS).

Rhigognostis senilella, grå senapsmal. To, Pältsan 1 ex 3.7 på sydvästsluttning ca 1000 m.ö.h. (BEFS, PEBS).

Coleophora "paeltsella". To, Pältsan 1 hane och 1 hona 3.7 på SV-sluttning 800–1000 m.ö.h. Förmodligen endast känd i 2 exemplar från 1990 (BEFS, PEBS). Beskrivning av arten planeras i en separat artikel (G. Palmqvist in prep.).

Chionodes violacea, sandstävmal. To, Pältsan flera ex på grusvallar intill Bealccanjohka 10.7 (BEFS, PEBS).

Gnorimoschema herbichi, grånad småstävmal. To, Pältsan flera ex 10.7 på samma lokal som föregående art (BEFS, PEBS).

Ptycerata petasitis, fjällskråpmal. To, Kaarinasvaara 1 ex på myr 12.7 (BEFS, PEBS).

Sophronia gelidella, fjällnäbbmal. Flög tämligen allmänt 3.7 To, Pältsan sydvästsluttning 800–900 m.ö.h. (BEFS, PEBS).

Acleris implexana, rostgrå videvårvecklare. Dr, Fulufjället hanar av denna art flög och kröp rikligt ovan snötäcket den 22.5 (RYRS). To, Nikkaluokta, Ylipää 9.7 plockades hopspunna toppskott av *Salix lapponum* med larver i. 7 ex kläcktes 4.8-9.8 (OLBS).

Acleris arcticana, arktisk vårvecklare. 1 ex kläcktes från larvplockningen ovan (OLBS).

Olethreutes concretana, smalbandbrokvecklare. To, Snurritjåkka 1 ex 20.7 (LTSS).

Synanthedon formicaeformis, myrlik glasvinge. To, Jukkasjärvi 3.7. Från puppor funna i *Salix* kläcktes 2 ex (BZZS, GUSS).

Synanthedon polaris, högnordisk glasvinge. To, Jukkasjärvi 3.7 en puppa (BZZS, GUSS). Feromonlockning gav 4 ex To, Nikkaluokta, Piertivoupio 21.7 (LJRS, LNHS, LTSS), Jukkasjärvi några ex (LTSS).

Oidaematophorus rogenhoferi, brunbinkefjädermott. Hr, Funäsdalen, Funäsberget 6 ex 8.7-31.8 (KJCS, RYRS).

Gesneria centuriella, stort ugglemott. To, Jukkasjärvi 2 ex 15.7 (LJRS, LNHS).

Pyrausta porphyralis, porfyrljusmott. Hr, Funäsdalen, Funäsberget 1 ex 29.6 samt Bruksvallarna 1 ex 30.6. (KJCS, RYRS).

Loxostege ephippialis, fjällängsljusmott. To, Pältsan på sydvästsluttning 800-900 m.ö.h, 1 ex 3.7 och 1 ex 9.7 (BEFS, PEBS).

Pyrgus andromedae, blomvisslare. To, Pältsan enstaka ex 29.6-8.7 (BEFS, EQTS, IMBS, PEBS), Björkliden 1 ex 1.7 (HTIS), Nissuntjårro 2 ex 5.7 (OLBS), Jiebrencorru allmän 19.7-20.7 (LJRS, LNHS, LTSS m.fl.).

Hesperia comma, allmän ängssmygare. To, Abisko turiststation 2 ex 21.7 (LJRS, LNHS, LTSS).

Colias hecla, högnordisk höfjäril. To, Pältsan enstaka ex 29.6-8.7 (EQTS, IMBS), Jiebrencorru 650-900 m.ö.h. mer än 200 observationer 18.7-21.7 (LJRS, LNHS, LTSS m.fl.).

Vanessa atalanta, amiral. Hr, Funäsdalen några enstaka fjärilar flög tillsammans med tistelfjärilar (se nedan) och rapsfjärilar på Funäsdalsberget 29.6 (KJCS, RYRS). Se även rikslistan för storfjärilar.

Cynthia cardui, tistelfjäril. Hr, Funäsdalen ett knappt dussin ex observerades besökandes blommor på Funäsdalsberget 29.6. Fjärilarna verkade söka sig upp mot toppen på berget. Dessutom observerades några ex i Tänndalen samma dag (KJCS, RYRS). Fortfarande den 31.8 flög det några *cardui* på Funäsberget (KJCS, KJKS, RYRS). Nb, Pajala 1 ex 12.6 (BZZS); To, Pältsan 2 ex 29.6-8.7 (EQTS, IMBS), Jiebrencorru 3 ex på fjällhedar 750-900 m ö h 20.7 (LJRS, LNHS, LTSS m.fl.). Se även rikslistan för storfjärilar.

Clossiana polaris, högnordisk pärlemorfjäril. To, Borrasacohkka 4 ex observerade, varav 2 ex insamlades 4.7 (HTIS).

Clossiana chariclea, arktisk pärlemorfjäril. To, Snurritjåkka 1 ex 20.7 ca 1000 m.ö.h. (LNHS).

Clossiana thore, gråkantad pärlemorfjäril. To, nordsidan av Torneträsk 2 ex 20.7 (LJRS).

Clossiana frigga, Friggas pärlemorfjäril. To, Jukkasjärvi 1 ex 3.7 (OLBS) och 1 ex 22.7 (LTSS), Pessinki 6 ex 16-23.7 (KJCS, RYRS).

Clossiana improba, dvärgpärlemorfjäril. To, Snurritjåkka ca 1000 m.ö.h. 2 ex 20.7 (LNHS).

Euphydryas iduna, lapsk nätfjäril. To, Abisko östra vanlig på fjällhedar 1.7 (HTIS), Pältsan vanlig efter 5.7 (BEFS, PEBS).

Oeneis norna, gulbrun gräsfjäril. To, Pältsastugorna 1 ex 7.7 (EQTS, IMBS), Jiebrencorru 4 ex 650-800 m.ö.h. 20.7 (LJRS, LNHS, LTSS m.fl.).

Oeneis bore, grågul gräsfjäril. To, Pältsastugorna flera ex 29.6-10.7 (BEFS, EQTS, IMBS, PEBS), Nissunsnuohkki 1 ex 1.7 på grusås nedanför "snåkken" (BZZS).

Erebia disa, Disas gräsfjäril. Lu, Vuollerim ett ex 9.6 (RYRS); To, Krokvik flera nykläckta ex 30.6 (HTIS).

Argiades glandon, högnordisk blåvinge. To, Pältsan några ex 29.6-9.7 (BEFS, EQTS, IMBS, PEBS), Tornehamn, Kratersjön 4 ex 17.7 (LJRS, LNHS, LTSS).

Epirrhoe hastulata, sorgklädd fältmätare. Hr, Mittådalen 1 ex 3.7 (SIRS, THMS)

Entephria polata, högnordisk fältmätare. To, Paddus 1 ex 16.7 (LTSS), Snurritjåkka 2 ex 18.7, Jiebrencorru ca 14 ex 20-21.7 (LJRS, LNHS, LTSS m. fl.).

Entephria caesiata, blåbärsfältmätare. I Härjedalens fjälltrakter hade arten en spektakulär massförekomst under augusti 1996. Fjärilen lockades i tusental till alla lampor i trakten och söndertrampade fjärilar låg i drivor vid vissa väl upplysta affärer i Funäsdalen. Åtminstone sedan 1986 har inte något liknande förekommit (KJCS, KJKS, RYRS). Dock verkar massförekomsten ha varit lokal i Härjedalens fjällregionen, eftersom varken fångsten vid Duvberget (Sveg; KJCS, KJKS, RYRS) eller fångsterna i Dalarna (SNÖ/FYKS), Ångermanland, Ramsele (AEPS; ATTS), Medelpad och övriga Norrland (SNÖ/EFAS) gav onormalt höga numerärer.

Eupithecia fennoscandica, nejlikmalmätare. Från de ägg/larver som togs vid To, Kummavopio 14.7 1995 kläcktes 11 fjärilar i maj och början av juni. (KJCS, RYRS).

Lycia lapponaria, lapsk vintermätare. Dr, Fulufjället 2 hanar observerade 22.5. Djuren gick inte att fånga p.g.a. det djupa snötäcket (RYRS). To, Pältsastugorna 2 hanar och 7 honor 29.6 (BEFS, EQTS, IMBS, PEBS).

Eriogaster arbusculae, dvärgbjörkspinnare. Hr, Tänndalen, Skarvruet 1 ex 15.5-28.6 (KJCS, RYRS), Mittådalen 2 larvkolonier 4.7 (SIRS, THMS).

Cosmotriche lunigera, fjällspinnare. To, Pessinki en hona håvad vid 01-tiden när hon kom för att lägga ägg på en tall i trädgränsen 20.7. Dessutom hittades en nykläckt hona sittandes på en tall den 22.7. Denna hona sattes i en provisoriskt hopkommen entomologisk jungfrubur för lockning av hanar. Framåt 00-tiden (när vi så smått börjat förlora hoppet) kom den första hanen och

sedan fortsatte regelbundet enstaka hanar att komma de följande två timmarna. Därefter upphörde anflygning trots att honan fortsatte att locka (KJCS, RYRS).

Pararctia lapponica, lapsk igelkottspinnare. To, Pältsastugorna enstaka larver, puppor och imagines 29.6-8.7 (BEFS, EQTS, IMBS, PEBS), Kalixfors skjutfält ca 10 ex 3.7 (BZZS).

Acerbia alpina, nordisk igelkottspinnare. To, Nissuntjårro 12 kokonger sista dagarna i juni, varav flertalet kläcktes någon vecka senare (BZZS, GUSS, SRAS).

Med hjälp av en *A. alpina* hona som kläcktes den 4.7 vid ett besök i Jukkasjärvi lockades även hanar av både *P. lapponica* och *G. qvenseli*. Honan sattes ut en halvmulen dag på en mossbiotop ca kl 14.30 och omedelbart började hanar av *qvenseli* dyka upp och inom fem minuter hade 8 ex fångats. Hanarna av *lapponica* var påtagligt intresserade av *alpina*-honan också men kom inte fullt så nära som *qvenseli*-hanarna vilket tyder på att feromonlikheten mellan *lapponica* och *alpina* är något mindre (se även rikslistan för storfjärilar; SRAS).

Grammia qvenseli, alpigelkottspinnare. To, Duoibal 1 ex 29.6 (EQTS, IMBS), Pältsan 6 ex 29.6-8.7 (BEFS, EQTS, IMBS, PEBS), Jukkasjärvi 1 ex 3.7 (OLBS), Pessinki 1 ex 20.7 (KJCS, RYRS).

Autographa gamma, gammafly. Arten har under 1996 haft en av sina största tidiga inflygningar till Sverige observerade någonsin. Exempelvis dominerade arten fångsten i ljusfällorna i Dr, Fulufjället 3-16.6 (SNÖ/FYKS) och dessutom i Hr, (Bruksvallarna, Funäsdalen, Tänndalen) under juni månad (KJCS, RYRS). Vidare fångades spridda exemplar av *gamma* under hela sommaren över hela Norrland och i kustlandet ända till mitten–slutet av september (AEPS, ATTS, SNÖ/EFAS). Därutöver observerades 2 ex vid To, Pältsan 29.6-8.7 (EQTS, IMBS). Se även rikslistan för storfjärilar.

Syngrapha diasema, lapskt metallfly har åtminstone i sitt södra utbredningsområde haft ett mycket gott år. Dr, Fulufjället ett ex 15-21.7 samt två ex 19-25.8 (SNÖ/FYKS); Hr, Bruksvallarna, Funäsdalen och Tänndalen inalles mer än 50 ex 8.7-31.8 (KJCS, KJKS, RYRS).

Syngrapha parilis, högnordiskt metallfly. Lu, Kaitum, Killingforsen 1 ex 11.7 håvat bland stenblock vid älvkanten (OLBS); To, Nikkaluokta, Piertivoupio 1 ex 21.7 lockat till feromon (LJRS, LNHS, LTSS), Pessinki ca 15 ex 16-23.7 (KJCS, RYRS).

Hillia iris, nordiskt pilfly fortsätter sin återhämtning efter katastrofåret 1987 då arten överhuvudtaget inte visade sig i fjällvärlden de följande två åren. Nu tycks arten ha återhämtat sig i hela Härjedalen även om den fortfarande är mindre vanlig än 1986 (KJCS, RYRS). Sydligaste fynden för året är Dr, Fulufjället 2 ex 19-25.8 (SNÖ/FYKS). Dessutom har arten inom SNÖ-projektet fångats över stora delar av norra halvan av Norrland, dvs landskapen Vb, Nb, Ås, Ly, Pi, Lu och To. Flertalet djur är fångade från mitten av augusti till början av september, främst på kulturmarker (SNÖ/EFAS). Av fångstfördelningen kan man sluta sig till att arten har preferens för öppna marker och att *iris* förutom på öppna kulturmarker i skogslandet även har starka förekomster på gräsmarker i och ovan trädgränsen.

Sympistis funebris, svartbandat hedfly. Lu, S. Ligga 1 ex 29.6 (BZSS); To, Pessinki ca 5 ex observerade 16-23.7 (KJCS, RYRS).

S. zetterstedti, Zetterstedts hedfly. To, Tornehamn observerad vid Kratersjön 17.7 (LJRS, LNHS, LTSS). Arten skall numera heta *nigrita* (Boisduval, 1840), se rikslistan för storfjärilar.

Anarta cordigera, vitfläckat hedfly. To, Björkliden 1 ex 1.7 (HTIS).

Anartomima secedens, Bohemans hedfly. Dr, Fulufjället 1 ex 15-21.7 fjärde eller femte fyndet i Dalarna (SNÖ/FYKS); Hr, Tänndalen, Skarvruet 2 ex 8.7-31.8, tredje-fjärde fynden i Hr (KJCS, RYRS); To, Jukkasjärvi riklig flygning ca 75 ex observerade 3-4.7 (BZZS), Pessinki ca 10 ex 16-23.7 observerade när de besökte blommande ängskovall (*Melampyrum pratense*) under eftermiddagen. Dessutom hittades en hona som satt och lockade två meter upp på en tallstam vid 23-tiden (KJCS, RYRS).

Hada staudingeri, högnordiskt hedfly. To, Pältsastugorna 1 ex 30.6 (EQTS, IMBS), Tornehamn, Kratersjön 7 ex insamlade samt ytterligare ett 15-tal observerade (LJRS, LNHS, LTSS). Arten flög vid 17-tiden.

H. skraelingia, lappfjällfly. To, Jukkasjärvi 1 ex 2.7 (OLBS), mer än 100 ex observerade 3-4.7 (BZZS) och 1 ex 15.7 (LJRS, LNHS).

Polia richardsoni, Richardsons hedfly. To, Nissuntjårro 1 hona 5.7 (OLBS), Jiebrencorru 1 ex 20.7 (LNHS).

Polia lamuta, nordskandinaviskt lundfly. To, Jukkasjärvi 1 ex 4.7 (BZZS), 5 ex 14.7 och ett par in copula 15.7 (LJRS, LNHS).

Xestia lyngei, fjällhedfly. To, Nissunsnuohkki flera ex 5.7 (HTIS).

Xestia gelida, Meves fjällfly. Hr, Sveg, Duvberget 2 ex 9.7-1.9 (KJCS, KJKS, RYRS); To, Jukkasjärvi allmän 21.7 då den också togs på bete (LJRS, LNHS, LTSS), Kiruna 3 ex 14-20.7 (SNÖ/EFAS), Pessinki ca 20 ex observerade 20-24.7 både gm håvning och på bete (KJCS, RYRS).

Xestia borealis, nordiskt jordfly. To, Jukkasjärvi 7 hanar och 1 hona 3-4.7 (BZZS) samt 2 honor, varav en på bete, 21.7 (LJRS, LTSS), Pessinki, ny lokal för borealis, ca 30 ex (varav 5 honor) observerade 19-23.7 både genom håvning och på bete (KJCS, RYRS). Cirka en timme innan hanflygningen kom igång, flög honorna upp och satte sig i grantopparna för att locka. Om man gick och tittade mot grantopparna tidigare på kvällen kunde man upptäcka när honorna kom flygande. Fem honor fångades genom att sparka och ruska om det utvalda trädet och sedan fånga honan när hon chockad ramlade/vacklade ut från grantoppen. För att klara detta krävs dock minst två man, stor barrtolerans och starka

benmuskler (KJCS, RYRS)! Se även rikslistan för storfjärilar.

Xestia laetabilis, högnordiskt fjällfly har uppenbarligen fortfarande spridda förekomster här och var över största delen av norra Sverige. Eftersom fynden gjorda inom SNÖ projektet ger en mer detaljerad bild av artens svenska utbredning redovisas alla dessa fynd. Dr, Fulufjället 7 ex 15.7-4.8 (SNÖ/FYKS); Hr, Funäsdalen allmän 8.7-31.8, även tagna i en handfull exemplar vardera i Tänndalen och Bruksvallarna under samma period (KJCS, KJKS, RYRS); Me, Ånge ett ex 24.7-4.8 (nytt landskapsfynd, SNÖ/EFAS); Vb, Vännäs tre ex 2-8.9 (*obs datum*, nytt landskapsfynd, SNÖ/EFAS); Nb, Sjulsmark ett ex 18-24.8, Öjebyn fyra ex 4-17.8, Boden ett ex 4-10.8 (SNÖ/EFAS); Ås, Dorotea två ex 4-10.8 samt ett ex 18-25.8 (nytt landskapsfynd, SNÖ/EFAS); Lu, Vuollerim ett ex 28.7-3.8 (SNÖ/EFAS); To, Jukkasjärvi allmän 14-15.7 och 21.7 då arten också togs på bete (LJRS, LNHS, LTSS), Kätkesuando ett ex 28.7-3.8 (SNÖ/EFAS), Kiruna tio ex 14-20.7 (SNÖ/EFAS), Pessinki ca 15 ex observerade20-23.7 (KJCS, RYRS). Se även rikslistan för storfjärilar.

Xestia distensa, östligt fjällfly. Me, Ånge, Gammelbodarna 4 ex 29.7-4.8 samt två ex 5-11.8 (nytt landskapsfynd, SNÖ/EFAS); samt Vb, Kåge Söderboda 1 ex 4-10.8 (nytt landskapsfynd, SNÖ/EFAS); To, Jukkasjärvi 4 ex 14-15.7 (LJRS, LNHS) samt mer än 10 ex 21.7 (LJRS, LTSS). Se även rikslistan för storfjärilar.

Xestia rhaetica, Rhätiskt fjällfly brukar inte göras den äran i dessa rapporter, men informationen som framkommit i SNÖ projektet bör kunna vara av allmänt intresse. Dr, Fulufjället allmän mellan 14.7 och 10.8 med högflygning under 1996 mellan 29.7 och 4.8 (SNÖ/FYKS); *rhaetica* hade ett även ett gott år i Härjedalen med stora populationer både i Funäsdals-Tänndalsområdet och Sveg, Duvberget (KJCS, KJKS, RYRS); dessutom var *rhaetica* vanlig i Ån, Ramsele från slutet av juli till slutet av augusti (AEPS, ATTS) därutöver fångades arten i följande landskap: Me, Vb, Nb, Ås och Lu (SNÖ/EFAS). Andelen djur och lokaler in i Västerbotten och Norrbotten var något större än förväntat.

Xestia lorezi, norskt fjällfly. Dr, Fulufjället ett ex 29.7-4.8, endast något enstaka fynd tidigare känt från Dalarna (SNÖ/FYKS); Hr, Funäsdalen och Tänndalen ca 15 ex 8.7-31.8 (KJCS, KJKS, RYRS); To, Njulla ca 15-20 observationer, varav 8 ex insamlades 13.7 och 3 ex 16.7 (LJRS, LNHS), Snurritjåkka 4 ex i rasbrant 650-800 m.ö.h. 20.7 (LJRS, LNHS, LTSS m.fl.).

Rapportörer

AEPS = Peder Andrén, ATTS = Ulla Britt Andrén, BEFS = Christer Bergendorff, BZZS = Per Erik Betzholz, EFAS = Stefan Ekroth, EQTS = Håkan Elmquist, FYKS = Ingemar Fryklund, GUSS = Bertil Gunnarsson, HTIS = Bertil Hallmer, IMBS = Lars Imby, KJCS = Clas Källander, KJKS = Karl Källander, LJRS = Jesper Lind, LNHS = Henrik Lind, LTSS = Mats Lindeborg, OLBS = Bo Olsson, PEBS = Bert Pettersson, RYRS = Nils Ryrholm, SIRS = Ingvar Svensson (Staffanstorp), SNÖ = Svensk Nattfjärils Övervakning, SRAS= Ahti Saarinen, THMS = Erik Tham

---

Rättelse

I min artikel om *Skalbaggar på Prästflon* i ET nr 4 1995 så publicerades en bild av jordlöparen *Elaphrus uliginosus*. Observanta läsare har dock upptäckt att baggen på bilden var felbestämd och i verkligheten är det den allmänna arten *E. cupreus*. *Elaphrus uliginosus* finns likväl på Prästflon, och har fångats i ett ex. *Elaphrus cupreus* är inte upptagen i artikeln, men kan i och med denna rättelse också läggas till Prästflons skalbaggsfauna.

Mats Jonsell